HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 4. szám

DR. LAKATOS LÁSZLÓ[1]

A honvédelmi igazgatási képzés aktuálitása az átfogó megközelítés elvének tükrében

Context of principles of the comprehensive approach with the education in field of defence administration

„Pro publico bono – A haza szolgálatában”

Absztrakt

A szerző a cikkben bemutatja a honvédelmi igazgatási képzés Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán 2013-ban megkezdett folyamatát, annak kapcsolatát az átfogó megközelítés kormányzati elveivel. Ismerteti a honvédelmi igazgatási képzésnek az ország honvédelmi felkészítéséhez kapcsolódó feladatait, a terület jogi szabályozásának és képzési tematikájának legfontosabb alapvetéseit. Bemutatja a honvédelmi igazgatási tanfolyami, illetve mester (MSc) képzés eddigi eredményeit, továbbfejlesztésének szükségességét. Rávilágít a honvédelmi szervezetek, a katonai szervezetek és a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi igazgatási felkészítésének sajátosságaira.

Kulcsszavak: védelmi igazgatás, honvédelmi igazgatás, közigazgatás, átfogó megközelítés, védelem komplex rendszere, felsőoktatás, szakmai továbbképző tanfolyamok

Abstract

The author in his article presents the process of the education related to the defense administration, started in 2013 on the Faculty of the Military Sciences and Officier Training of the National University of Public Service, its connection with the principles of the comprehensive approach. He describes the aim of the training of the defense administration connected with the preparation to the home defence, the key principles of its legislation and education programme. He presents the results of the defence administration courses and the master programmes also the need of its further development. Article highlights the peculiarities of the defense management preparation of the defense

[1] ny. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár, c. főiskolai tanár, ny. egyetemi docens

administration, of the military organisations and other state organisations, involved into home defence tasks.

Keywords: defense administration, home defense administration, public administration, comprehensive approach, complex system of the defense, higher education, professional advanced courses

BEVEZETÉS

Honvédelmi igazgatás – fogalom, amelyet egy megközelítésben a Magyar Honvédség által végzett igazgatási tevékenységgel, gyakran a honvédség belső működésének igazgatásával, más megközelítésben pedig az ország honvédelmi felkészítésével hoznak kapcsolatba. Mindegyik megközelítés igaz és mindegyik megközelítés csak részét képezi annak a szerteágazó, a honvédségre és a polgári szervekre, a rendvédelmi szervekre, a közigazgatás intézményrendszerére, a gazdálkodó szervezetekre, és az állampolgárok honvédelmi kötelezettségein keresztül az egész társadalomra kiható szakigazgatási tevékenységnek, amelyet e két szóban – honvédelmi igazgatás – foglalhatunk össze.

A honvédelem a nemzeti lét, a nemzeti biztonság fenntartását jelentő komplex védelmi rendszer egyik meghatározó területeként értelmezhető. Létezése szorosan kapcsolódik az államszervezetek kialakulásához, az állami lét és szuverenitás évezredes múltra visszatekintő történelméhez. Ennek a rendszernek civil elemeit a védelmi igazgatás, a polgári védelem (a lakosság és az anyagi javak oltalmazása), a honvédelemben résztvevő nem fegyveres szervek és szervezetek, a nemzetgazdaság stratégiai erőforrásai; fegyveres elemeit a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek alkotják. A honvédelem katonai feladatainak végrehajtási képessége feltételezi az arra rendeltetett – Magyarországon a fegyveres erő fogalmát jelentő – Magyar Honvédség tevékenységének minden oldalú biztosítását, beleértve a honvédelmi jogalkotástól a honvédelmi felkészítésig, a katonai szervezetek létrehozásától a személyi biztosítás tervszerű és folyamatos fenntartásáig terjedő feladatok összességét is.

Az ország honvédelmi felkészítését behatárolja a védelmi képességek kettős – fenntartandó és fejlesztendő területének – meghatározása, illetve e kettős területen egyaránt megjelenő képesség megteremtésében résztvevők köre. Ennek tartalmát a honvédelmi törvény az alábbiakban határozza meg: „Hazánk a nemzeti és a szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a saját erejére, nemzetgazdaságának erőforrásaira, a Magyar Honvédség felkészültségére és elszántságára, a rendvédelmi és más szervek közreműködésére, állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére, valamint segítségnyújtására épít”.[2]

[2] 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. 1. §.

Ahogyan a fegyveres erő képtelen az Alaptörvényben meghatározott alaprendeltetési feladatait a védelmi igazgatás irányító-koordináló-biztosító tevékenysége nélkül végrehajtani, úgy képtelen a védelmi igazgatás komplex rendszere is biztosítani az ország védelmét a Magyar Honvédség – mindenkori biztonsági kihívásoknak és kockázatoknak megfelelő – katonai képességeinek hiányában.

Ma az országnak egy olyan stabil védelmi igazgatási rendszere van, amely a jogszabályalkotástól elindulva egészen a konkrét védelmi feladatok központi, területi és helyi koordinációjáig képes biztosítani – különleges jogrend időszakában is – a különböző hatalmi centrumok számára a döntéshozatalukhoz szükséges, megalapozott javaslatokat.[3] Ezen védelmi igazgatási rendszer szolgálja a honvédelem megtervezésével, megszervezésével, fenntartásával kapcsolatos – az államszervezet valamennyi alkotóelemére kiterjedő – feladatok végrehajtását, beleértve a nem csak a katonai szervezetek feladatkörébe tartozó honvédelmi igazgatási tevékenységet is. Ez utóbbi feltételezi egy olyan képzési-továbbképzési eljárásrend meglétét is, amely biztosítja a honvédelemben – szélesebb értelemben a védelemben – résztvevők aktuális és jövőbeni honvédelmi feladatokra való elméleti, elméleti-gyakorlati felkészítését is.

A védelmi igazgatás fogalmát a honvédelmi törvény végrehajtási kormányrendelete tartalmazza, az alábbi jogszabályi meghatározással:

„[…] védelmi igazgatás: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenység; magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, rendvédelmi, védelemgazdasági, lakosság-ellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét."[4]

A honvédelmi igazgatás – védelmi igazgatás rendszerének elemeként megjelenő – fogalmát ugyanezen jogszabály a következő normaszövegként definiálja:

„[…] honvédelmi igazgatás: a védelmi igazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer, amelynek keretében az ország védelmére létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek, továbbá a honvédelemben közreműködő más szervek ellátják a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 1. § (3) bekezdésében meghatározottak honvédelemre való felkészítésével, az országvédelemmel, és a honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatokat.[5]

A fenti szabályozásból látható, hogy a honvédelmi igazgatás békeidőszaki feladatainak sorában meghatározó fontosságú az ország honvédelmi felkészítésével kapcsolatos, a

[3] Szentes László (szerk.): Magyarország védelmi igazgatása a közigazgatás új környezetében. 2014. Budapest, Zrínyi Kiadó. 11. o.
[4] 290/2011. (XII. 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról. 1.§ n)
[5] U.o. 1.§ b)

Kormány feladatkörébe tartozó tervező, szervező és rendelkező tevékenység folyamatos ellátása, amit jól tükröznek az éves védelmi felkészítési tárgykörben kiadott kormányhatározatok[6] tartalmi területei is. A tanulmány témakörét érintően a vonatkozó kormányhatározat a 2015. évi védelmi felkészítési feladatok körében – hasonlóan a 2014. évi szabályozáshoz, de azt az önkéntes tartalékosok honvédelmi igazgatási képzésén túlmenően a védelmi igazgatási szervekre is kiterjesztve, a honvédelmi miniszter elsődleges felelősségi körében – az alábbi konkrét feladatot határozza meg:

„3. A védelmi felkészítés feladatai

a) Külön terv szerint, a védelmi igazgatás rendszerében központi, területi (megyei), helyi (járási), és települési szinten honvédelmi igazgatási feladatot ellátók továbbképzése a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közreműködésével."

Ezen, minden évben kiadásra kerülő kormányhatározatok tartalmazzák tehát az ország védelmi felkészítésével összefüggő honvédelmi igazgatási képzési alapfeladatokat is, amelyek kiterjednek a honvédelem fegyveres elemeire (Magyar Honvédség, rendvédelmi szervek) és polgári elemeire (például központi államigazgatási szervek, megyei kormányhivatalok, polgármesterek) egyaránt.

A Kormány 2013-ban fogadta el és hagyta jóvá az átfogó megközelítés – honvédelmi miniszter által előterjesztett – három éves programját,[7] amely beazonosítja a hagyományos, az ország biztonságát fenyegető veszélyek, valamint az új típusú kockázatok és kihívások területeit, az azok kormányzati kezeléséért felelős állami szervek körét, továbbá a civil és katonai képességek (erőforrások) összehangolt felhasználásáért felelős szerveket és azok feladatköreit. Ezen feladatrendszer egyik területe az ország honvédelmi felkészítése és az annak részterületét képező honvédelmi igazgatási képzés is.

Az átfogó megközelítés koncepciója a biztonsággal összefüggő területek egyik értékelési és cselekvési részét képezi. A koncepció abból az alapfeltételezésből indul ki, hogy a modern kor biztonsági kihívásai, kockázatai, veszélyei (katonai és nem katonai területeken egyaránt) komplex jellegűek, így ezekre mind a nemzeti, mind pedig a nemzetközi (szövetségi vagy együttműködési) keretekben csak a komplex reagálás lehet megfelelő válasz. A komplex válsághelyzetekben a többszereplős válságkezelés alanyai mind érintettségükben, mind válaszreagálásukban egymástól függőek, így az önálló, egymástól elkülönülő válaszcselekmények nem vezethetnek eredményre. Jól bizonyítják ezen elv érvényesülését a NATO lisszaboni csúcstalálkozóján 2010 novemberében elfogadott elvek körébe tartozó, az átfogó megközelítés – comprehensive approach – elvének alkalmazására vonatkozó ajánlások is.

[6] lásd pl. 1552/2015. (VIII. 7.) Korm. határozat a védelmi felkészítés egyes kérdéseiről. Meghatározza a védelmi felkészítés tárgyévi kormányzati, területi és helyi - ezen belül a polgári-katonai-rendvédelmi együttműködés (átfogó megközelítés) aktuális - feladatait.

[7] A koncepció kidolgozását a védelmi felkészítés egyes kérdéseiről szóló 1105/2011. (IV.22.) Korm. határozat 1. sz. melléklet 2. pontja írta elő a honvédelmi miniszter első helyi felelősségével, együttműködve az érintett tárcákkal, valamint a honvédelemben közreműködő szervekkel. A koncepciót a Kormány 2012-ben elfogadta.

Hazánk biztonsági helyzetét és környezetét elemezve – a katasztrófák elleni védekezéssel, az illegális migrációval, a terror-kihívásokkal, akár pedig az azokból kialakuló, vagy azokkal kapcsolatos katonai veszélyekkel összefüggő eseményeket tekintve – megállapítható, hogy nincs egyetlen olyan államhatalmi ágazat, kormányzati szerv, vagy szervezet, amely egymagában rendelkezik egy komplex polgári vagy katonai válsághelyzet megoldásához szükséges összes információval, tudásbázissal, személyi állománnyal, technikai eszközzel, logisztikai háttérrel, egyéb erőforrással. Jól bizonyította ezt a 2013. júniusi árvízi helyzet kezelése, a 2015 nyarától kritikussá váló, tömeges méretű illegális migráció, majd a több európai országban elkövetett (vagy éppen megakadályozott) terrorcselekmények kezelése is. Ennek fényében – különösen a kisebb, a hazánkhoz hasonló geo-stratégiai környezetben fekvő és adottságokkal rendelkező országokban – elengedhetetlenül szükséges a nemzet rendelkezésére álló összes civil (polgári) és katonai képesség számbavétele és azoknak az új típusú kihívások és kockázatok, de a hagyományos veszélyek ellen is történő összehangolt alkalmazása.

A jelen tanulmány arra vállalkozik, hogy az átfogó megközelítés fenti alaptézisét bizonyítva az ország honvédelmi felkészítésének a honvédelmi igazgatást érintő képzési, továbbképzési területeit elemezze annak érdekében, hogy átfogó ismeretek adjon a védelemben – kiemelten a honvédelemben – résztvevő civil és fegyveres szervek összehangolt és együttes alkalmazásának időszakában végzett igazgatási tevékenységéhez szükséges képzés aktuális helyzetéről.

2. A HONVÉDELEMTŐL A HONVÉDELMI IGAZGATÁSIG, A HONVÉDELMI FELKÉSZÍTÉSTŐL A HONVÉDELMI IGAZGATÁSI KÉPZÉSIG

Magyarország államiságának kialakulása óta a nemzeti biztonság és a honvédelem fogalomrendszere egymással szorosan összefüggő, egymást kölcsönösen feltételező fogalmak. Egy ország biztonsága feltételezi az adott állam honvédelmi képességeinek meglétét (még a hadsereggel nem rendelkező néhány ország esetében is), beleértve ezen honvédelmi képességekbe ugyanúgy a külkapcsolatokat biztonsági érdekei szerint alakítani képes diplomáciai tevékenységet, mint az azt alátámasztó védelmi potenciálok egyéb (társadalmi, gazdasági stb.) összetevőit – nem utolsó sorban az adott ország fegyveres erejét is. A történelmi példák sokasága alapján az ókortól napjainkig bármely ország, így Magyarország vonatkozásában is megállapítható, hogy az adott ország nemzeti biztonsági érdekei és biztonságpolitikai – nemzeti biztonsági – stratégiája, továbbá az annak érdekében kialakított honvédelmi politikája függvényét képezi az ország geostratégiai helyzetének, a közeli régiókban lezajló társadalmi-gazdasági és geopolitikai változásoknak, a nemzeti szuverenitás és a kollektív biztonság intézménye iránti politikai elkötelezettségnek. A nemzeti értékeken alapuló nemzeti érdekek, a nemzeti érdekeken alapuló nemzeti biztonsági célkitűzések határozzák meg az adott állam honvédelmének megszervezésével kapcsolatos igazgatási tevékenység kereteit is. Ezen igazgatási tevékenység elengedhetetlen része a honvédelmi felkészítés témakörében végzett honvédelmi igazgatási képzés.

Amint arra a tanulmány már utalt, a honvédelem olyan – egyidejűleg mind szervezeti, mind pedig tevékenységi – rendszer, amely a mindenkori államvezetés biztonsági és honvédelmi politikájának megfelelő országvédelmi potenciálok és tevékenységek összességét foglalja magába. A honvédelem mindazon védelmi feladatok végrehajtását jelenti, amelyeket az országot érhető agresszió és más külső veszélyek elhárítására, továbbá a belső (országon belüli) veszélyek megszüntetése érdekében állami szinten határoznak el, állami szintű szervezésben és irányítással, össztársadalmi érdekből, össztársadalmi részvétellel hajtanak végre.

A honvédelem tehát több elemből összetevődő védelmi rendszer, az azzal kapcsolatos feladatok megvalósítása az állam egyik fontos funkciója. Békeidős megszervezéséhez, szükség esetén működtetéséhez a személyi, szervezeti, anyagi feltételeket, valamint az időbeni felkészülést – beleértve a képzési területet is – a honvédelmi feladatok területén hatáskörrel rendelkező állami szerveknek mindenkor biztosítaniuk kell. Ezen felkészülés egyik területe a honvédelmi igazgatási tevékenység, amely eredményes végrehajtásához elengedhetetlen a tudományos alapon, szervezett keretekben, a felsőoktatási és az ahhoz kapcsolódó továbbképzési rendszerben történő, a honvédelmi feladatokra létrehozott, illetve az azok végrehajtásában közreműködő szervek és szervezetek személyi állományát érintő oktatási-képzési tevékenység végzése.

3. A HONVÉDELMI IGAZGATÁS ÉS AZ ARRA VALÓ FELKÉSZÍTÉST BIZTOSÍTÓ KÉPZÉS HELYE ÉS SZEREPE A HONVÉDELEM RENDSZERÉBEN

A honvédelmi igazgatás rendszere a veszélyek–kihívások–kockázatok átfogó megközelítésének elvén és a komplex védelem fogalmán keresztül értelmezhető, hiszen a honvédelmi igazgatás területén jog- és hatáskörrel rendelkező szervek nem csak a hagyományos értelemben vett honvédelmi (katonai védelmi) feladatokat látnak el, de a tágabb értelemben vett védelmi – a természeti és civilizációs eredetű katasztrófahelyzetektől a polgárháborús helyzetek kezeléséig terjedő belbiztonsági – irányító és rendelkező hatásköröket is gyakorolnak.

Amint arra a tanulmány bevezető része is utalt, a honvédelmi igazgatással – mint fogalommal – kapcsolatos hatályos szabályozásnak megfelelően a honvédelmi igazgatás szervezet- és intézményrendszerének képesnek kell lennie mind az ország külső biztonságát fenyegető helyzetek kezelésére, mind a belső, elsősorban környezeti és társadalmi eredetű válsághelyzetek megoldására. Ezen összetett követelményeknek megfelelően a honvédelmi igazgatás tevékenységi rendszere kiterjed:

- a honvédelem irányításával kapcsolatos igazgatási tevékenységre;
- a honvédelem gazdasági feltételeit biztosító igazgatási tevékenységre;
- a honvédelmi érdekű gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos igazgatási feladatokra;
- a fegyveres erő kiegészítésének és mozgósításának biztosítására;
- a különleges jogrend gyakorlásával összefüggő területekre.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 4. szám

A honvédelmi igazgatás fentiekben felsorolt területei, az igazgatási tevékenységben résztvevő szervek és szervezetek is bizonyítják, hogy a honvédelmi igazgatás a civil közigazgatás szerves része, annak normál (béke-) időszaki szervezetére épülő, specifikusan szervezett, centrálisan irányított és különös hatáskörökkel rendelkező eleme. Ebből az alaptételből kiindulva határozható meg a honvédelmi igazgatási képzés helye és szerepe a honvédelemben irányító, vagy végrehajtó szerepet betöltő állami szervek felkészítése vonatkozásában.

Tekintettel a honvédelem megszervezésének összkormányzati szintű felelősségére, a honvédelmi feladatok végrehajtását biztosító igazgatási ismeretek megszerzése sem korlátozható egyetlen szerv, szervezet, vagy oktatási intézmény feladatkörére. Ezen oktatási és képzési terület azonban elsődlegesen a honvédelmi miniszter, rajta keresztül pedig a mindenkori honvédelmi-katonai felsőoktatás kiemelt, ha nem is kizárólagos feladatát képezte és képezi ma is.

A magyar katonai és közigazgatási felsőoktatásban a honvédelmi igazgatás – mint képzési terület – tartalmilag közel két évszázada létezik. Már az 1808-ban megalapított Ludoviceum első működési időszakában is oktatták a tisztképzés során a katonai igazgatás egyes területeit, ami a későbbiekben a hadviselés jellemzőinek megváltozása (a személyek és a lovak sorozásán túl az ország honvédelmi felkészítése) miatt a közigazgatás részét képező honvédelmi igazgatássá bővült.

A magyar katonai felsőoktatásban a 2000-es évek elején a korábbi évtizedek önálló hadkiegészítési és haderő-szervezési képzése (mint a honvédelmi, szűkebben pedig a katonai igazgatás területe)[8] előbb az osztatlan – öt éves – védelmi igazgatási képzési területbe integrálódott, majd a honvédelmi igazgatási terület a védelmi igazgatási szakon belül, annak egyik szakirányán (önkormányzati szakirány) képezte az oktatás részét 2013-ig az alapképzési (Bsc) nappali és levelező, és 2012-ig a mesterképzési (Msc) levelező képzési formában.

Ez azt is jelentette, hogy előbb a katonai igazgatási felsőoktatási képzés, mint önálló tematikai terület szűnt meg, majd ezt követően a honvédelmi igazgatási tantárgyi képzési terület is – szerencsére csak rövid időre – annak sorsára jutott. Jóllehet a tematika fenntartása, sőt bővítése 2010-2011-ben több javaslat keretében is előterjesztésre került a képzésért felelős tanszéki szinten, annak megújításához az egységes közszolgálati képzés kialakításáig vári kellett.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2012. évi megalakulását követően először 2012 őszén került javaslatba a honvédelmi igazgatási képzés megújítása, visszaillesztése a katonai felsőoktatás, majd a közszolgálati továbbképzés intézményrendszerébe.

[8] A Hvt. hatályos végrehajtási kormányrendelete a honvédelmi igazgatást a védelmi igazgatás részeként, a védelmi igazgatást a közigazgatás részeként definiálja.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 4. szám

4. A HONVÉDELMI IGAZGATÁSI KÉPZÉSRŐL

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán a honvédelmi igazgatás oktatása részben önálló tantárgyként (katonai vezető MSc képzés HH3M01, illetve katonai logisztikai vezető MSc képzés HH3M03 tantárgykód), részben a honvédelem és társadalom tantárgyi tematikába (HKTFKÖKV004 tantárgykód), illesztve a Felsővezető-képző (Vezérkari) Tanfolyamon, részben pedig – a 2013/14-es tanévtől kezdődően – felsőfokú szakirányú továbbképzés keretében az ún. honvédelmi igazgatási tanfolyamok (H_T_HONV kurzuskód) keretében folyik.

Mind a mesterképzés, katonai felsővezető-képzés, szakirányú továbbképzés keretében végzett honvédelmi igazgatási oktatás biztosítja az általános ismeretek átadását (honvédelem rendszere, honvédelmi igazgatási jog- és hatáskörök, külső és belső honvédelmi igazgatás, stb.), azonban szakma-specifikus részterületek teljes körű oktatására (katonai igazgatás, hadkiegészítés és haderőszervezés, személyi biztosítás, védelmi tervrendszerek) a biztosított órakeret nem ad lehetőséget. Ez a tény abból a helyzetből is eredeztethető, hogy a honvédelmi igazgatás csak tantárgyként, és nem szakirányként került a felsőoktatásba.

Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának szakmai javaslatai alapján – a honvédelmi felkészítés feladatait koordináló HM Védelmi Hivatal előterjesztésében, a HM közigazgatási államtitkárának támogatásával a honvédelmi miniszter 2012 őszén javaslatot terjesztett a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Fenntartói Testülete elé, amely az 52/2012. (IX. 25.) számú határozatában elfogadta a honvédelmi szakirány esetleges létrehozásáról szóló előterjesztést és döntött annak tanfolyami formában történő elindításáról a 2013/14-es tanévben. Egyben meghatározta, hogy 2014. első negyedévében készüljön beszámoló a tanfolyamok eddigi tapasztalatairól, illetve javaslat a képzés további módjára vonatkozóan.

Az FT döntésének megfelelően ennek első lépéseként – alapvetően az önkéntes műveleti tartalékos állományból a helyi védelmi bizottságba kijelölt elnökhelyettesek (198 honvédtiszt) és megyei összekötők (40 honvédtiszt) – egységes tematikájú felkészítése volt tervezett,[9] amit a HM közigazgatási államtitkárának 2013. augusztus 26-i döntése kiegészített az egyes HM szervek, a HM Védelmi Hivatal és az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó parancsnokság kijelölt állományával. Az első oktatási évben megtartott 8, egyenként 45 kontaktórás, kéthetes tanfolyam eredményei alapján a HM közigazgatási

[9] Az önkéntes műveleti tartalékosok köréből a helyi védelmi bizottságok (járási, fővárosi kerületi szint) honvédelmi elnökhelyetteseit a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet 2013 nyara óta beosztási követelményként kötelezi az alábbi képzettség megszerzésére: „32. § (4): A helyi védelmi bizottság honvédelmi elnökhelyettesévé az jelölhető ki, aki felsőfokú képesítéssel rendelkezik, és vállalja, hogy a kijelöléstől számított kettő éven belül a Nemzeti Közszolgálati Egyetem honvédelmi igazgatási szakirányú képesítést nyújtó képzésén a tanulmányait megkezdi, és a képzésre vonatkozó szabályok szerint, az előírt határidőre eredményesen befejezi. A honvédelmi elnökhelyettes beiskolázásáról a HM VH vezetőjének kezdeményezésére a Honvédség központi személyügyi szerve intézkedik.”

államtitkára és a Honvéd Vezérkar főnöke 2014 augusztusában rövidített, kétnapos honvédelmi igazgatási felkészítést rendelt el a HM és a HVK kijelölt főosztályvezetői, csoportfőnökei, osztályvezetői és egyes HM háttérszervezetek, továbbá az NKE HHK kijelölt vezető állománya részére. 2015 februárjában a Honvéd Vezérkar főnöke ugyanezen tematikájú felkészítés megtartását határozta meg az MH ÖHP és az MH más katonai szervezetei vezető állománya részére is.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Fenntartói Testülete az 52/2012. (IX. 25.) számú határozatában meghatározottak szerint 2014 februárjában beszámoló készült a tanfolyamok tapasztalatairól, illetve javaslat került kidolgozásra a képzés további lehetséges módjaira vonatkozóan. A jelentést és a javaslatot az NKE Fenntartói Testülete a 2014. február 21-i ülésén a 11-A/2014. (II. 21.) számú határozatával elfogadta, a Kormány pedig a 1138/2014. (III. 14.) Korm. határozat 1. számú melléklet – a védelmi felkészítés 2014. évi feladatterve – 3. pont a) és b) alpontjában meghatározta a 2013. októberben megkezdett honvédelmi igazgatási tanfolyamok folytatásának 2014/2015. tanévbeli rendjét, illetve kiterjesztését a honvédelemben közreműködő állami szervek és szervezetek meghatározott körére. A tanfolyamsorozatot a HM Védelmi Hivatal szervezte meg és az NKE HHK közreműködésével tartotta meg 2015. január és 2015. június között, húszhetes időtartamban, hetenként a kijelölt megyében.

Ha összesítjük a 2013/2014-es, illetve a 2014/2015-ös tanévekben végrehajtott honvédelmi igazgatási tanfolyamok (kéthetes intenzív, kétnapos vezetői) számszaki eredményeit, akkor megállapíthatjuk, hogy a honvédelmi igazgatás 1990-ben kialakított, 2012-2013-ban megújított rendszerének történetében ilyen jelentős létszámú szakmai felkészítő tanfolyamsorozat még nem került megszervezésre és végrehajtásra.

2013 októbere és 2015 júniusa között:

- 14 egyenként kéthetes intenzív honvédelmi igazgatási tanfolyam került levezetésre az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző karán. A tanfolyamokat összesen 220 hivatásos katona (tábornok és tiszt), 350 önkéntes műveleti tartalékos katona (helyi védelmi bizottság honvédelmi elnökhelyettes, megyei összekötőiroda-vezető, beosztott) és HM kormánytisztviselő, továbbá közel 800 kormányhivatali vezető, kormánytisztviselő, rendvédelmi vezető és polgármester került felkészítésre a honvédelmi igazgatási feladatokra.
- 4 egyenként kétnapos vezetői honvédelmi igazgatási tanfolyam került levezetésre a Honvédelmi Minisztériumban, az MH Összhaderőnemi Parancsnokságán és az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző karán.
- 20 egyenként kétnapos tanfolyam került megtartásra a megyei kormányhivatalok bázisán a védelmi igazgatás kijelölt területi és helyi vezetői, beosztottjai részére.

A tanfolyamokon mindösszesen 224 hivatásos katona (tábornok, tiszt és altiszt), 350 önkéntes műveleti tartalékos katona (helyi védelmi bizottságok honvédelmi elnökhelyettesei, megyei összekötőiroda-vezetők, beosztottak) és HM kormánytisztviselő, továbbá közel 800 kormányhivatali vezető, kormánytisztviselő, rendvédelmi vezető és polgármester került felkészítésre a honvédelmi igazgatási feladatokra.

A 2013/2014., illetve 2014/2015. tanévben végrehajtott honvédelmi igazgatási tanfolyamok a honvédelmi igazgatási képzési kamarai jogkört gyakorló HM Védelmi Hivatal főigazgatójának előterjesztésében a HM közigazgatási államtitkár által 2013. augusztus 26-án jóváhagyott elgondolás, továbbá a HM Védelmi Hivatal főigazgatója által 2013. szeptember 4-én jóváhagyott Képzési Program alapján kerültek megtartásra. A honvédelmi igazgatási tanfolyamokat a beiskolázottak eredményesen végezték el, a kéthetes, intenzív tanfolyamokon résztvevők vizsgakötelezettségeiknek „eredményesen megfelelt" értékeléssel eleget tettek.

6. ÖSSZEGZÉS

A honvédelem nemzeti ügyként való megjelölése bármely nemzet esetében megköveteli az arra való felkészülés időbeni és hatékony biztosítását. A veszélyek, a kihívások és kockázatok átfogó megközelítés elvén való értékelése, az azokra választ adó védelmi tevékenységek feltételezik mind a kiváltó okok, mind pedig a válaszreagálási lehetőségek komplex és összetett értékelését. Igaz ez a polgári típusú veszélyhelyzetek kezelésére ugyanúgy, mint a katonai típusú válságok esetére is. A közös tényező ugyanis mindkét esetben a védelemben résztvevő szervek és szervezetek komplex jellege – civil és fegyveres, államigazgatási és önkormányzati, nemzeti keretekben megszervezett és nemzetközi segítséggel végrehajtott válaszreagálási lehetőségek. Mindez feltételezi az egymás „nyelvét" értő vezetői és végrehajtó szakállomány meglétét, azok szakmai ismeretének meglétét, a mindenkori fenyegetésekre való reagálást biztosító felkészültségét – és mindez megköveteli a közös, egymást értő nyelv meglétét is.

Ez a „közös nyelv" az ország honvédelmi felkészítésének területén a honvédelmi igazgatási ismeretek birtoklása és rendszeres megújítása a védelmi igazgatás, a honvédelmi igazgatás, a nemzeti és nemzetközi keretekben végzett civil-katonai együttműködés területén. A bábeli nyelvzavar nem csak bibliai utalást jelent az egymást meg nem értők erőfeszítéseinek hiábavalóságára, de egyben azt is jelenti, hogy csak a közös érdekeken alapuló közös felkészültség eredményezhet valós megoldásokat a hazánkat esetlegesen fenyegető veszélyek kezelése során. Ehhez pedig elengedhetetlen az abban résztvevők időbeni és célirányos felkészítése, képzése, továbbképzése.

A 2015/2016. tanévben november hónapban megtartott legutóbbi honvédelmi igazgatási tanfolyamról a HM Védelmi Hivatal honlapja az alábbiak szerint adott számot:

„2015. november 17-én az eredményes vizsgát tett hallgatók okleveleinek átadásával sikeresen zárult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, a Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal, valamint az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság közös szervezésében lezajló honvédelmi igazgatási tanfolyam.

A honvédelmi igazgatási tanfolyamok több év óta minden félévben megtartásra kerülnek a honvédelmi igazgatás, illetve a katonai igazgatás területén dolgozó, vagy ilyen beosztásra tervezett hivatásos és szerződéses katonák, illetve önkéntes tartalékosok részére. A képzés során a hallgatók átfogó képet kapnak a védelmi igazgatás, ezen belül a honvé-

delmi és a katonai igazgatás struktúrájáról, működéséről, a feladatok központi és területi szintű koordinációjáról, továbbá egyes szakterületek igazgatási jellegű feladatairól, mint például a válságkezelés, a különleges jogrend, a Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer, a létfontosságú infrastruktúra védelem, a polgári védelem, a meghagyás, vagy a gazdasági-anyagi szolgáltatás.

A 45 órás tanfolyamon ebben a félévben az egyetem oktatóin kívül a HM Védelmi Hivatal, az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság, valamint a Belügyminisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium munkatársai ismertették meg az állományt az egyes szakterületek és ágazatok sajátosságaival, amelyet követően az előadások anyagából összeállított vizsgán adtak számot a résztvevők tudásukról."[10]

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Baán Mihály–Bors István–Csiffáry Tamás–Hári László-Kocsis Lajos–Szentes László: Magyarország védelmi igazgatása a közigazgatás új rendszerében. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014.
2. Tokovicz–Keszely–Molnár–Lakatos–Petneházi–Radnóty– Princz–Muha–Mádi–Zala–Frész–Birkás: Az átfogó megközelítés és a védelmi igazgatás. HM Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest. 2014.
3. dr. Keszely László ezredes: Az átfogó megközelítés a Nemzeti Biztonsági Stratégia tükrében. Hadtudományi Szemle VII. évfolyam, 4. szám, 2014.
4. Dr. Lakatos László: Honvédelmi Igazgatás. Könyvfejezet In: Lapsánszky András (szerk.): Közigazgatási jog. I. rész. Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből. Kötet. A szakigazgatás általános alapjai, nemzetközi összefüggései. Az állami alapfunkciók igazgatása. CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2013.
5. Prof. Dr. Vámosi Zoltán, Dr. Bódi Stefánia, Dr. Varga Attila Ferenc alezredes, Szentes László nyá. ezredes, Domokos János nyá. ezredes, Terecskei Tibor nyá. vezérőrnagy, Csiffány Tamás őrnagy, Nagy Imre nyá. ezredes, Nagy Zoltán nyá. ezredes Magyarország és a védelmi igazgatás rendszere. HM Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft.. Budapest. 2012.
6. Magyarország Alaptörvénye
7. 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
8. 2013. évi XCVII. törvény a honvédségi adatkezelésről, az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról
9. A Kormány 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelete a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
10. A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájának elfogadásáról.

[10] http://hmvedelmihivatal.kormany.hu/kepzes-oktatas Letöltve 2015. november 22-én

11. A Szövetség Stratégiai Koncepciója. Elfogadva az Észak-atlanti Tanács 2010. november 10-11-i Lisszabonban tartott ülésén. NATO Tájékoztatási Központ. Brüsszel. 2010.
12. NATO (2010b): Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation" Adopted by Heads of State and Government in Lisbon http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120203_strategic-concept-2010-eng.pdf Letöltve: 2014.11.28.
13. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Fenntartói Testületének 52/2012. (IX. 25.) számú határozata
14. A védelmi felkészítés egyes kérdéseiről szóló 1552/2015. (VIII. 7.) Korm. határozat